

บทความวิจัย

เรื่อง "ศึกษารรณกรรมแปลเรื่อง "อันตัวข้าพเจ้านี้คือแม่" : ตัวละครสุขนานุกรมและการเสียดสีสังคมญี่ปุ่นยุค
ต้นเมจิ"

โดย

นาย ภาณุวิชญ์ พจนอารีวงศ์

รหัสนักศึกษา 05610888

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ชื่อบทความวิจัย	"ศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่อง "อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว" : ตัวละครสุขนาฏกรรมและการเสียดสีสังคมญี่ปุ่นยุคต้นเมจิ"
ผู้เขียน	นาย ภาณุวิชญ์ พจนอารีวงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง "ศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่อง "อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว" : ตัวละครสุขนาฏกรรมและการเสียดสีสังคมญี่ปุ่นยุคต้นเมจิ" เป็นบทความศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่อง **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** เขียนโดย นัตสึเอะ โซเซกิ และซึงุซึ วรศักดิ์ เป็นผู้แปล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นในช่วงยุคสมัยเมจิ ผ่านการศึกษาจากการแสดงพฤติกรรมของตัวละครและจากสภาพสังคมใน **วรรณกรรมแปลเรื่อง อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** ผ่านมุมมองแบบวรรณกรรมcomedy หรือวรรณกรรมสุขนาฏกรรม

ผลจากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเรื่อง **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** ได้นำเสนอสภาพสังคมในยุคต้นเมจิที่มีความขัดแย้งทางความคิดระหว่างแนวคิดแบบเก่า กับ แนวคิดแบบใหม่ที่รับอิทธิพลมาจากตะวันตก โดยนำเสนอผ่านลักษณะพฤติกรรมและแนวคิดของตัวละครต่างๆ ตัวละครแต่ละตัวเปรียบเสมือนตัวแทนแนวคิดทั้งสองฝ่ายที่มีความรู้ความเข้าใจและความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น คุณามิที่เปรียบเสมือนตัวแทนแนวคิดแบบเก่าที่ขาดความเข้าใจในบริบทของยุคใหม่ คังเง็ตสึเปรียบเสมือนตัวแทนของยุคใหม่ที่ มีความรู้ความเข้าใจที่ทันสมัย และแมวไร้ชื่อเป็นตัวละครที่ทำหน้าที่วิพากษ์พฤติกรรมเหล่านั้น

คำสำคัญ : นัตสึเอะ โซเซกิ ตัวละครสุขนาฏกรรม วรรณกรรมเสียดสี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง "ศึกษาวรรณกรรมแปลเรื่อง "อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว" : ตัวละครสุขนานุกรมและการเสียดสังคมนิยุคนุคต้นเมจิ" เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยฉบับนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดีเนื่องด้วย ความกรุณาเป็นอย่างสูงของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารีญา หุตินทะ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ผู้คอยกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ชี้แจงข้อผิดพลาดและช่วยปรับปรุง ตลอดจนกรุณาให้คำตอบเกี่ยวกับข้อซักถามที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของข้าพเจ้าด้วยความใส่ใจเป็นอย่างยิ่ง จนบทความวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว ตลอดจนเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำเล็กๆน้อยๆ ตลอดจนการให้กำลังใจ จนทำให้ข้าพเจ้ามีแรงผลักดันจนสามารถทำรายงานวิจัยฉบับนี้ออกมาได้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้วิจัยมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและต้องการศึกษา หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดประการใด ทางผู้เขียนขออภัยมาไว้ ณ ที่นี้

ภาณุวิชญ์ พจนานารีวงศ์

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
1. ที่มาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	2
3. สมมุติฐานการวิจัย	2
4. ขอบเขตการศึกษา	3
5. วิธีการดำเนินการวิจัย	3
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
7. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	3
7.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมญี่ปุ่นในยุคเมจิ	3
7.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานของโซเซกิ	6
8. ผลการศึกษา	7
8.1 ละครสุชนาฏกรรม	7
8.2 ตัวละครสุชนาฏกรรมกับการวิพากษ์สังคม	8
8.2.1 จินโนะ คุซามิ : อาจารย์ผู้กลวงเปล่า	8
8.2.2 คังเง็ตสึ : ปัญญาชนสมัยใหม่ไร้แก่นสาร	10
8.3 แมว : ตัวละครนักเสียดสีที่วิพากษ์พฤติกรรมมนุษย์	13
8.3.1 การกล่าวเกินจริง	13
8.3.2 การเสียดสี	14

8.3.3 การกล่าวขวัญ	16
9.สรุปผลและข้อเสนอแนะ	19
บรรณานุกรม	20

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุคเมจิ คือ ยุคสมัยหนึ่งของประเทศญี่ปุ่นมีระยะเวลาตั้งแต่ช่วงระหว่างปีค.ศ.1868-1912 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเปลี่ยนผ่านเข้ามาสู่ยุคเมจินั้นได้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า การฟื้นฟูเมจิ ซึ่งการฟื้นฟูเมจินี้ก็คือการฟื้นฟูพระราชอำนาจของพระจักรพรรดิขึ้นมาใหม่อีกครั้งและแก้ไขระบบการปกครองโดยรวมอำนาจเข้าหาศูนย์กลาง และเมื่อยุคสมัยพลัดเข้าสู่ยุคเมจิก็ได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมชาติตะวันตกด้วยการเปิดรับนวัตกรรมและวัฒนธรรมต่างๆจากชาติตะวันตกให้หลังไหลเข้ามา เริ่มมีการส่งคนไปศึกษาต่างประเทศ และด้วยเหตุนี้สภาพสังคมในยุคเมจิจึงมีความเป็นตะวันตกมากขึ้น วัฒนธรรมการกิน การแต่งตัวมีการเปลี่ยนแปลง ลำดับชนชั้นวรรณะสิทธิพิเศษของชาмуไรถูกยกเลิก เปลี่ยนรากฐานประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมและเริ่มมีความเป็นสังคมนิยมมากขึ้น และมีการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก

นัตสึเมะ โซเซกิ หรือชื่อจริงคือ นัตสึเมะ คินโนะสุเกะ (เกิด 9 กุมภาพันธ์ 1867 - 9 ธันวาคม 1916) นักประพันธ์ชาวญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงในสมัยเมจิโซเซกิเกิดที่บาบาชิตะในเอโดะ(ปัจจุบันคือโตเกียว) โดยเกิดมาเป็นลูกคนสุดท้ายในตอนที่แม่อายุมากแล้วซึ่งในสมัยนั้นมองว่าไม่ค่อยดี โซเซกิจึงถูกส่งไปเลี้ยงกับญาติ ชิโอบาระ มาซาโนะสุเกะในปี1868 จนมาซาโนะสุเกะหย่ากับภรรยาในตอนโซเซกิมีอายุ9ขวบ โซเซกิจึงกลับไปอาศัยกับครอบครัวเดิมพอเขาอายุได้14ปีแม่ของเขาก็เสียชีวิต โซเซกิเข้าโรงเรียนมัธยมที่โรงเรียนมัธยมที่ก่อตั้งแห่งแรกในโตเกียวและที่นั่นทำให้ตัวโซเซกิเริ่มมีความสนใจในด้านวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมจีน และนั่นทำให้โซเซกิตัดสินใจว่าสักวันตนจะเป็นนักเขียน ต่อมาในปี1884 โซเซกิได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยโตเกียว(โตโต)ในสาขาวรรณกรรมภาษาอังกฤษ ต่อมาในปี1895 โซเซกิได้เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนมัธยมมัตสึยามะ

ต่อมาในปี1900-1902 โซเซกิได้ทุนจากรัฐบาลให้ไปศึกษาต่อที่อังกฤษ แต่พอเรียนแล้วเขาก็รู้สึกว่ที่ญี่ปุ่นและอังกฤษก็ไม่ได้สอนต่างกันเท่าไรจึงโดดคลาสและไปจ้างครูสอนพิเศษเอา จนกระทั่งกลับมาในปี1903นัตสึเมะได้เริ่มออกงานเขียนเรื่องแรกของเขาออกมา ซึ่งเป็นกลอนไฮกุ เรนกุ และ ไฮไทชิ แต่กลอนเหล่านี้ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมสักเท่าไร จนกระทั่งเขาตัดสินใจเขียนนิยายเรื่องแรกของเขาขึ้นมา มีชื่อว่า **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** (I Am a Cat) และนิยายเรื่องนี้ก็ได้รับคำชื่นชมอย่างแพร่หลาย

อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว เป็นผลงานที่มีแนวทางไปในการเสียดสีต่อสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะผลจากการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา และด้วยเหตุนี้การเปิดประเทศทำให้ญี่ปุ่นเป็นสมัยใหม่และเป็นแบบตะวันตกนั้น ได้สร้างความขัดแย้งใหม่ขึ้นมาอีก ซึ่งที่มาของความขัดแย้งนั้นมาจากการที่สังคมของญี่ปุ่นเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่ว่านั้น ไม่ใช่เพียงแค่การเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุและเทคโนโลยีเท่านั้น ทว่ายังเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดอีกด้วย นั่นเป็นเพราะผลจากการรอกงของการพัฒนา

อุตสาหกรรมที่ออกมาเป็นผลลัพธ์นั้นทำให้สังคมญี่ปุ่นเริ่มก้าวไปในทางของ ระบบทุนนิยม เหล่าปัญญาชนจึงมีความกังวลต่อสภาพอนาคตของญี่ปุ่นว่าควรจะเดินหน้าไปในทางเช่นใด และยังมี ความกังวลต่อสภาพสังคมที่กำลังค่อยๆเปลี่ยนไปในทางอุตสาหกรรมมากขึ้นและเมื่อเป็นเช่นนั้นปัจเจกชนจะถูกดึงเข้าไปพัวพันกับสังคม อุตสาหกรรมแบบทุนนิยมที่แข่งขันกันอย่างดุเดือดจนเสียความเป็นตัวของตัวเอง และศีลธรรมที่มีมาแต่กำเนิดไปก็ ยังทำให้เกิดความแย้งกันในหมู่ปัญญาชนและปัจเจกชน ดังนั้นผลงานของโซเซกิจึงมักมีนัยยะแฝงในเรื่องที่สัมพันธ์กับปัญญาชน และปัจเจกชน การปะทะกันทางความคิดของเหล่าปัญญาชนอนุรักษ์นิยมกับแนวคิดของระบบทุนนิยมสมัยใหม่

จุดเด่นของวรรณกรรมเรื่อง **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** คือ พฤติกรรมของเหล่าตัวละครที่มีความบกพร่อง ดูตลกโปกฮาและหาสาระไม่ได้ แต่แท้จริงแล้วพฤติกรรมเหล่านั้นอีกทั้งของความสัมพันธ์ของตัวละครที่มีต่อกันยัง แสดงให้เห็นถึงปมปัญหา ความขัดแย้งในสังคมของญี่ปุ่นในยุคสมัยนั้นที่มีเรื่องพิพาทกันระหว่างฝ่ายที่ยังไม่ชินกับการที่รับวัฒนธรรมตะวันตกมาจนสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกับปัจเจกชนทั่วไปที่เกิดขึ้นในช่วงยุคสมัยนี้ หรือคนที่ปรับตัวให้เข้ากับยุคใหม่ได้

ผู้วิจัยเห็นว่าวรรณกรรม **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นใน สมัยเมจิได้อย่างดี และยังมีการตั้งคำถามต่อสังคม ณ เวลานั้นได้อย่างแยบยล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรม เรื่อง **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นในยุคสมัยเมจิผ่านทาง วรรณกรรมเรื่องนี้

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพสังคมของประเทศญี่ปุ่นในช่วงยุคสมัยเมจิ ผ่านการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครและจาก สภาพสังคมในเรื่องของ วรรณกรรมแปลเรื่อง **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** ผ่านมุมมองแบบวรรณกรรมและการ เสียดสี

3.สมมุติฐานการวิจัย

นัตสึเมะ โซเซกิ ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครแบบสุขนานุกรมและสร้างตัวละครนักเสียดสีเป็นเครื่องมือ สำคัญในการวิพากษ์สังคมญี่ปุ่นยุคเมจิตอนต้น

4.ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นเรื่อง อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว ของ นัตสึเอะ โซเซกิ แปลโดย ชัญพัส วรศักดิ์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์กำมะหยี่

5.วิธีการดำเนินการวิจัย

5.1กำหนดที่มาและความสำคัญของปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา วางขอบเขตในการศึกษาตั้ง สมมุติฐานการวิจัย และกำหนดวิธีการดำเนินงาน

5.2ศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมแปลเรื่อง อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว โดยละเอียด

5.3ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับผลงานของโซเซกิ ลักษณะของ ผลงานแนวคอมเมดี้ บทความหรือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุคเมจิ

5.4สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมแปลเรื่อง อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว และนำเสนอในรูปแบบของ บทความวิจัย

6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงสภาพสังคมญี่ปุ่นในยุคเมจิตอนต้น และยังได้ทราบถึงลักษณะและแนวทางในการประพันธ์ ผลงานของโซเซกิตามแนวคอมเมดี้ที่ทำให้เขาเริ่มมีชื่อเสียงและพัฒนาตนเองต่อมาจนกลายเป็นนักประพันธ์แห่งยุค

7.ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

7.1 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมญี่ปุ่นในยุคเมจิ

อรุรรา วณิชกิริติ (2562) เขียนบทความวิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่น ค.ศ. 1868-201 เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่นและเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันจักรพรรดิตั้งแต่ ค.ศ.1868-2019 ผลการศึกษาพบว่าสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่นในช่วงค.ศ. 1868-2019 มีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลทำให้สถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปอันได้แก่ ปัจจัยด้านการเสื่อมของระบบ ศักดินาสวามีภักดีการเกิดภัยพิบัติการวางระบบการศึกษา ศาสนา ขงจื้อสมัยใหม่ และการเกิดขึ้นของ ลัทธิทหารนิยม ปัจจัยนี้เหล่านี้มีผลทำให้สถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับย้อนกลับไปในช่วงแรกที่ สถาบันโชกุนปกครองประเทศญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าจักรพรรดิเป็นเพียงผู้ทำพิธีเป็นเสมือนสื่อกลางที่ติดต่อกับเทพเจ้า

โชกุนเป็นเสมือนคนที่ปกครองบ้านเมืองที่แท้จริง แต่ในความเป็นจริงแล้วหากยึดถือตามความเชื่อในศาสนาชินโต จะพบว่า จักรพรรดิตั้งหากคือผู้ที่มีสิทธิชอบธรรมในการครอบครองบัลลังก์ที่แท้จริง รูปแบบความคิดนี้ทำให้เกิด กลุ่มการต่อต้านสถาบันโชกุน และเรียกร้องให้เกิดการฟื้นฟูสถาบันจักรพรรดิและทำการรัฐประหาร สร้างชาติใหม่ โดยมีจักรพรรดิเป็นศูนย์กลางของรัฐ การสร้างญี่ปุ่นสมัยใหม่ดำเนินไปอย่างออกอากตามนโยบายฟูโกกุ เคียวเฮ นำพาประเทศเข้าสู่สงครามสงครามอยู่หลายครั้งโดยมีลัทธิชาตินิยมเป็นตัวกระตุ้นสำคัญ อันมีสงครามที่เป็นบ่อเกิด สำคัญของการเปลี่ยนแปลงของสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่น

พรธิดา บุตรสระ (2560) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การฟื้นฟูสมัยเมจิ จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัยของ ประเทศญี่ปุ่น” โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิหรือจักรพรรดิเมจิ จักรพรรดิผู้ริเริ่ม แนวคิดการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาอารยชนต่างประเทศ ศึกษาการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีและการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

ผลการวิจัยพบว่าการฟื้นฟูสมัยเมจิเป็นช่วงสมัยเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบยุคกลางไปสู่สังคมสมัยใหม่ สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้มีการประยุกต์ความรู้แบบตะวันตกมาใช้งาน ผสมผสม ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมกับความรู้ตะวันตกอย่างกลมกลืน ทำให้ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนจากประเทศด้อย พัฒนาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วโดยใช้เวลาเพียง 20 ปี ด้านการทหาร และการปกครองได้ถูกปรับเปลี่ยนใหม่ทั้ง ระบบ เริ่มมีการเกณฑ์ทหาร และใช้อาวุธแบบสมัยใหม่มากขึ้น เริ่มมีการใช้เครื่องแบบตะวันตกมากขึ้น พรอมส่ง ชาวญี่ปุ่นไปเรียนรู้ศึกษาวิชาการทหารบก และทหารเรือเพื่อนำความรู้กลับมาพัฒนากองทัพ ด้านการปกครอง สมเด็จพระจักรพรรดิเมจิได้แต่งตั้งคณะรัฐบาลเมจิขึ้นโดยแบ่งออกเป็นสูงหรือสภาขุนนาง และสภากลางหรือสภาผู้แทนราษฎร ตามรูปแบบของรัฐสภาอังกฤษ แมว่ารัฐบาลได้จัดการเลือกตั้งขึ้น แต่ก็ไม่ได้เป็นระบบการ ปกครองแบบประชาธิปไตยแบบเต็มตัวเพราะอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองอยู่ในมือสภาสูง16เป็นส่วนใหญ่ ทำให้อำนาจทั้งหลายยังคงอยู่กับชนชั้นปกครองอยู่ เป็นการปกครองกึ่งสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และประชาธิปไตย แบบผสมผสานจากการศึกษาพบว่า ยุคเมจิเป็นยุคที่เกิดการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงประเทศในหลายด้านทำให้ญี่ปุ่นได้ก้าวกระโดดจนกลายเป็นอีกหนึ่งประเทศมหาอำนาจทางทวีปเอเชีย และได้รับความสนใจจากชาติตะวันตก และการที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเทียบเคียงประเทศมหาอำนาจ เนื่องมาจากการที่สังคมญี่ปุ่นมีความกระตือรือร้นในการปรับตัว นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายที่สนับสนุนการศึกษาการปกครองแบบตะวันตก และนำมา ปรับใช้กับประเทศยุคสมัยเมจิ เป็นยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงจากการปกครองระบอบโชกุน กลับมาสู่การปกครอง ระบอบจักรพรรดิอีก

ประเสริฐ จิตติวัฒน์พงศ์ (2528) ได้เขียนบทความ การพัฒนาประเทศ100ปีของญี่ปุ่น อธิบายถึงการ พัฒนาของประเทศญี่ปุ่นตั้งยุคเมจิและสมัยสงครามโลกครั้งที่2 โดยอธิบายไว้ว่าในยุคสมัยเมจิหลังจากการ ปรับเปลี่ยนการปกครองและคืนอำนาจก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อวัฒนธรรมและสังคม การพัฒนา เศรษฐกิจแบบการเกษตรไปสู่เศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมจะต้องใช้เงินทุนและแรงงานจำนวนมาก ในการพัฒนา อุตสาหกรรมนั้นภาครัฐมีบทบาทอย่างมากในการกำกับดูแลภาคเอกชนและประชาชนดูแลปลูกฝังความชาตินิยม ส่วนภาคเอกชนมีส่วนมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในเรื่องระบบการเมืองนั้นมีเพื่อรองรับให้กับ การพัฒนาอุตสาหกรรมกับกองทัพที่เติบโตขึ้น

กรกิจ ดิษฐาน (2561) จัดทำหนังสือเรื่อง ปฏิวัติเมจิ THE MEJI REVOLUTION เพื่ออธิบายถึงเบื้องหลัง ทางประวัติศาสตร์ ตีแผ่อุดมการณ์ที่ผลักดันการปฏิวัติ แจกแจงกลุ่มก้อนทางการเมือง โยงในขบวนการต่างๆ บอก เล่าเหตุการณ์ตั้งแต่บทสุดท้ายของยุคเก่าไปจนถึงช่วงต้นยุคใหม่เพื่อให้ทราบว่า การปฏิวัติเมจิไม่ใช่แค่การเผชิญของ สองขั้วอำนาจอย่างชนชั้นหนึ่งกับอีกชนชั้นหนึ่ง ชาวหรือดำ แต่เป็นขบวนการที่โยงใยเป็นกลุ่มก้อน มีเหตุการณ์ หลายอย่างที่ทับซ้อนกัน และยังอธิบายว่าความเจริญรุ่งเรือง ความก้าวหน้าของญี่ปุ่นหลังยุคเมจิไม่ได้เกิดในชั่วข้าม ชัน แม้ว่าญี่ปุ่นในยุคเมจิจะเป็นช่วงเดียวรัชกาลที่5 ที่ไทยเองก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงแต่ญี่ปุ่นกับไทยนั้นก็ได้ พัฒนาไปพร้อมกัน ญี่ปุ่นนั้นล้าหน้าไทยไปแล้วหลายก้าว ตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติ ปัญญาชนญี่ปุ่นก็กระหายความรู้ จากต่างแดนจนถึงกระทั่งลึกลอบเรียนรู้แม้จะปิดประเทศอยู่ ในด้านอุดมการณ์ทางการเมือง นักเคลื่อนไหวชาว ญี่ปุ่นก็ผลิตกรอบความคิดทางการเมืองที่ล้ำสมัยและมีความเป็นตัวของตัวเอง และเมื่อรับรู้อุดมการณ์ทางการเมือง แบบตะวันตกก็สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างลงตัว

7.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานของโซเซกิ

ปิยะนุช วิริเยนะวัตร (2553) ได้เขียนบทความเรื่อง “การศึกษาบทบาทของชายหนุ่มในเรื่องฮิกังซิงมาเตะของ นัทสึเมะ โซเซกิ” ลงในวารสารญี่ปุ่นศึกษา โดยผลงานเรื่องฮิกังซิงมาเตะนั้นจะประกอบไปด้วยเรื่องสั้น 6 เรื่อง เนื้อเรื่องหลักๆ จะกล่าวถึงตัวละครหลักๆ 2 คนคือ เคทาโร่ และ ซินางะ เป็นที่สังเกตว่าผู้อ่านจำนวนมากให้ความสนใจแค่เนื้อเรื่องครึ่งหลังของซินางะ และมองว่าเนื้อเรื่องส่วนของเคทาโร่เป็นแค่เรื่องเกริ่นนำเพื่อเข้าสู่เนื้อเรื่องของซินางะเท่านั้น แต่เมื่อได้ศึกษาเรื่องราวของเคทาโร่โดยเฉพาะและเปรียบเทียบกับ The New Arabian Night ของสตีเวนสันแล้วพบว่ามีส่วนที่คล้ายคลึงการหลายประการ กล่าวคือเคทาโร่มีความคล้ายกับเจ้าชายฟลอริเซลในเรื่อง The New Arabian Night ทั้งสองตัวละครที่ได้ผ่านแต่ประสบการณ์อันล้มเหลวและต้องกลับมาสู่ความเป็นจริง ซึ่งความล้มเหลวที่ว่าก็เปรียบได้กับความคิด ทักษะคติของโซเซกิที่วิพากษ์วิจารณ์ต่อผลงานแนวแฟนตาซีโรแมนติกนินเอง

จิราวัฒน์ เทพพงษ์ (2561) ได้เขียนบทความแนะนำหนังสือเรื่อง “โคโคโระ” ลงในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย โคโคโระมีญี่ปุ่นในยุคสมัยเมจิเป็นฉากหลังในการดำเนินเรื่อง และมีตัวละครหลัก 3 ตัวในการดำเนินเรื่อง คือ ข้าพเจ้า อาจารย์ (เซนเซ) และ K เรื่องราวเกิดขึ้นโดยที่ข้าพเจ้าได้รู้จักกับคนคนหนึ่งที่ยกเพียงแค่ว่าตัวเองเป็นอาจารย์ ในตอนที่ทั้งคู่เริ่มสนิทกันข้าพเจ้าก็ได้รับจดหมายจากอาจารย์ซึ่งเนื้อหาในจดหมายก็บอกเล่าถึงชีวิตที่ผ่านมาของอาจารย์ เช่น เรื่องที่ครอบครัวของตนถูกคนที่ไวใจหักหลัง ตลอดจนความสัมพันธ์ของอาจารย์กับ K ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชีวิตของตนเป็นอุทาหรณ์แก่ข้าพเจ้า ฉากหลังในการดำเนินเรื่องที่เป็นยุคเมจินั้นก็คือยุคที่ญี่ปุ่นเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาและพัฒนาประเทศแนวคิดประชาธิปไตย ระบบทุนนิยม และการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเริ่มขยายตัว กล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ที่ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากแต่ผู้คนที่เกิดในช่วงคาบเกี่ยวของยุคเอโดะและเมจิที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้ไหลไปกับกระแสของยุคก็มีเช่นกัน หากพิจารณาตัวละครทุกตัวก็จะพบว่าแต่ละตัวละครสะท้อนให้เห็น ถึงสภาพจิตใจและทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงด้วยเหตุจากสภาพสังคม ณ ขณะนั้น โดย ข้าพเจ้าคือตัวแทนของสมัยใหม่ ผู้คนที่เกิดมาในยุคใหม่ที่มีอิสระทางความคิดสูง ทันสมัย แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความสับสนต่ออนาคตและเส้นทางที่สูงเพราะกรอบความคิดและความอิสระที่มากเกินไป ส่วนอาจารย์คือตัวแทนของคนที่ไม่อาจไหลตามทันกระแสของยุคได้และยังคงติดอยู่กับกรอบวัฒนธรรมเดิม ทำให้สับสนและไม่อาจปรับวิถีชีวิตได้ทันที

8. ผลการศึกษา

8.1 ละครสุขนาฏกรรม (Comedy)

สุขนาฏกรรม หมายถึง วรรณกรรมหรือประเภทของละคร โดยมักจะมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความถึงความบกพร่องของมนุษย์ไม่ใช่ความพิการ แต่เป็นความประพฤติ นิสัย หรือความผิดพลาดที่ทำให้เกิดอุปสรรค ความลำบากและความยุ่งยากในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ละครสุขนาฏกรรมจะแสดงให้เห็นถึงความไร้สาระของมนุษย์และสะท้อนผู้ชมให้เห็นถึงชีวิตของตัวเองอย่างขบขัน

ลักษณะสำคัญที่ละครสุขนาฏกรรมแตกต่างจากละครโศกนาฏกรรม ประการแรกก็คือ ลักษณะเนื้อหาของเรื่อง และการดำเนินเรื่อง ในขณะที่ละครสุขนาฏกรรมจะดำเนินเรื่องด้วยความสนุกสนานอลเวง ตลกขบขันเบาสมอง และมักจะจบลงด้วยความสุข ส่วนละครโศกนาฏกรรมนั้นจะมีการดำเนินเรื่องที่มีเนื้อหาจริงจัง หนักหน่วงเคร่งเครียด และมักจะจบลงด้วยความโศกเศร้าและการสูญเสีย

ประการถัดมาก็คือ ลักษณะการใช้ภาษา ละครสุขนาฏกรรมมักใช้ภาษาที่เรียบง่ายแบบชาวบ้าน และไม่มีความสวยงามในแง่ของภาษามากนัก ส่วนละครโศกนาฏกรรมจะมีรูปแบบการใช้ภาษาที่วิจิตรบรรจง มีวรรณศิลป์แบบชั้นสูง

ประการสุดท้ายก็คือ ลักษณะของตัวละคร ลักษณะตัวละครของละครสุขนาฏกรรมจะมีแต่ความบกพร่อง ล้มเหลว และแสดงให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์แบบของมนุษย์ ที่แฝงในการกระทำที่ผิดพลาดออกมาอย่างน่าขบขัน แต่ในขณะเดียวกันตัวละครเหล่านั้นก็พร้อมและมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิต กลับกันตัวละครในละครโศกนาฏกรรมจะมีลักษณะที่ทะเยอทะยาน ใต้อันเพื่อให้แสดงออกมาถึงความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ และความทุกข์ทรมานที่ได้รับมาก็เพื่อให้นำไปสู่การเข้าใจในชีวิต ซึ่งท้ายที่สุดแล้วตัวละครก็จะจบชีวิตลงจากผลลการกระทำของตนเอง

นอกจากนี้ลักษณะของละครสุขนาฏกรรมก็รูปแบบแยกย่อยที่มีประเด็นที่ต้องการจะนำเสนอต่างกันไปแบ่งออกได้ 6 ประเภท ดังนี้

1. Romantic Comedy โรแมนติกคอมเมดี้เป็นละครสุขนาฏกรรมที่มีเนื้อหาเต็มไปด้วยความคิดและจินตนาการ ตัวละครพระเอกนางเอกสวยงามตามอุดมคติ มักจะมีเส้นทางในเรื่องเป็นอุปสรรคที่ทำให้ตัวละครข้ามผ่านและจบลงด้วยดี

2. Comedy of Manners หรือ Restoration comedy เป็นละครตลกชั้นสูงที่มีเนื้อหาสอดเสียดสังคมชั้นสูงในยุคสมัยนั้น ภาษาของบทละครจะมีการชิงไหวชิงพริบ ไขคำพูดกระแนะกระเหนให้เกิดความขบขัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการอิสรภาพในยุคนั้น เป็นละครที่มักจะจำกัดอยู่ในวงชั้นสูงปัจจุบันจึงเลือนหายไปตามกาลเวลา

3. Satiric comedy หรือ ตลกเสียดสี มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นโจมตีไปยังข้อบกพร่องและสันดานโดยทั่วไปของมนุษย์ ซึ่งละครจะนำจุดนั้นมาถากถาง เยาะเย้ยให้อายปนตลกขบขัน

4. Comedy of ideals หรือ ตลกความคิด เป็นละครตลกที่มีเป้าหมายในการมุ่งเน้นการโจมตีแนวคิด ความเชื่อ ที่บกพร่องหรือล้าสมัยในสมัยนั้นๆ ซึ่งพอผู้ชมได้รับชมก็จะประจักษ์ถึงข้อบกพร่องดังกล่าว

5. Situation comedy เป็นตลกที่เกิดขึ้นจากความสับสน อลหม่าน ส่วนใหญ่เกิดจากความบังเอิญปนจำเป็น

6. Farce/Slapstick comedy ตลกตีหัว มักจะแสดงให้เอะอะ โอเวอร์

7. Black/Dark comedy หรือ ละครตลกร้าย คือ ละครตลกร้าย ตลกในเรื่องที่ไม่ควรตลก เช่น เรื่องความทุกข์ของตัวละคร หรือการเอาประเด็นสังคมมาล้อเลียนให้เกิดความขบขันและความน่าสงสารไปพร้อมๆ กัน

8. Sentimental comedy & Tearful comedy ละครตลกที่เต็มไปด้วยความเชื่อ ความอ่อนไหว ความน่ารักของตัวละครให้คนดูเกิดความเห็นใจ เป็นตลกเรียกน้ำตา บทละครเขียนขึ้นด้วยความเห็นอกเห็นใจต่อตัวละคร ต่อมาละครในลักษณะนี้ได้พัฒนาไปเป็นMelodrama

8.2 ตัวละครสุขนานุกรมกับการวิพากษ์สังคม

หากพิจารณาจากคำจำกัดความของสุขนานุกรม และประเภทย่อยของสุขนานุกรมที่กล่าวมาวรรณกรรมเรื่อง อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว มีการสร้างตัวละครตามแบบ Satiric Comedy หรือตัวละครสุขนานุกรมประเภทตลกเสียดสี ตัวละครที่มีลักษณะดังกล่าวในเรื่องนี้ได้แก่ จินโนะ คุซามิ และ คังเจ็ตสึ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

8.2.1 จินโนะ คุซามิ : อาจารย์ผู้กลวงเปล่า

จินโนะ คุซามิ เป็นคนที่อนุญาตให้เลี้ยงแมวได้และยังเป็นตัวละครหลักอีกตัวละครหนึ่งที่ทำหน้าที่ดำเนินเรื่องราวต่างๆ และแสดงกริยาอริยาบถต่างๆออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ และแมวก็น่าจะคอยสังเกตและ

วิจารณ์พฤติกรรมนั้นอีกที เดิมทีคุซามินั้นก็เป็นคนที่มีการศึกษาและเป็นถึงอาจารย์แม้ที่จริงแล้วๆ เขาจะไม่ได้ดูทรงภูมินัก และยังมีนิสัยขี้เกียจอีกด้วย ซึ่งลักษณะนิสัยแบบนี้ของคุซามิก็เทียบได้กับลักษณะตลกแบบ Satiric comedy ที่มีการมุ่งโจมตีไปที่ข้อบกพร่องและสันดานโดยทั่วไปของมนุษย์ โดยนำเสนอออกมาให้ดูขบขันดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุซามิชอบซื้อหนังสือมากมายเพื่อให้ตัวเองวางตนเป็นผู้ทรงภูมิมีจิตใจใฝ่การศึกษาจากบทสนทนาต่อไปนี้ สถานการณ์ต่อไปนี้คือตอนที่เมเทย์มาเยี่ยมคุซามิที่บ้านและได้พูดคุยกับคุณนาย และคุณนายก็บ่นให้เมเทย์ฟังว่าคุซามิเอาแต่ซื้อหนังสือมากมายทั้ง ๆ ที่ก็ไม่ค่อยจะอ่านหนังสือเหล่านั้นที่ตนซื้อมา

“เขาไปแอบทำอะไรหรือครับ แต่เอาเถอะ เพราะโลกนี้ไม่มีใครดีพร้อมไปเสียทุกอย่างหรอกนะ” เมเทย์ตอบรับเสียงเอื่อยเฉื่อย

“เรื่องฟุ่มเฟือยกับอะไรอื่นๆ ไม่มีหรอกค่ะ แต่เขาเอาแต่ซื้อหนังสือที่ไม่เห็นจะได้อ่านอยู่นั้นแหละ คือถ้าเลือกดูดีๆ แล้วค่อยซื้อมามันก็พอไหวอยู่หรอกนะคะ แต่นี่พอไปร้านมารุเซ็นที่ไรก์ไปหยิบมาเสียตั้งหลายเล่ม แล้วพอถึงสิ้นเดือนก็จะทำหน้าที่ไม่รู้ไม่ชี้ อย่างเมื่อปลายปีที่แล้วเงินที่ติดค่าค้ำชำระไว้ในแต่ละเดือนแทบจมเสียจนแทบแย่นะคะ”

(นัตสึเมะ โซเซกิ, 2449: 96-97)

นอกจากนี้คุซามิยังเป็นพวกที่ไม่รู้จักจริงแต่ชอบทำเป็นอวดดั่งตัวอย่างต่อไปนี้ที่คุซามิถูกแมวตากถาง

นายท่านไม่ต่างอะไรกับหอยนางรมตัวร้ายที่ได้แต่เกาะหนึบอยู่ในห้องหนังสือ ไม่เคยเปิดฝาออกไปสู่โลกภายนอกแต่ช่างน่าขำด้วยเหตุที่แม้จะเป็นเช่นนั้น เขายังทำสีหน้าเสมือนว่าตนบรรลุแจ้งแล้ว ซึ่งหลักฐานที่เป็นการพิสูจน์ง่าย ๆ ว่าเขาไม่ได้รู้แจ้งอะไรเลยก็คือ การที่เขาเห็นรูปเหมือนของข้าพเจ้าแต่กลับไม่รู้เลยซักนิดว่านั่นคือข้าพเจ้าแล้วยังวางท่าเสมือนรู้ดีแล้วเอ่ยขึ้นว่า ‘น่าจะเป็นหมီးใหญ่’ กระจมั่งเพราะปีนี้เป็นปีที่บุกรัสเซียปีที่2

(นัตสึเมะ โซเซกิ, 2449 : 27)

นอกจากนี้ตัวละครคุซามิยังทำหน้าที่ในการวิพากษ์สังคมในยุคเมจิ ที่มีการถกเถียงและประชันกันระหว่างฝ่ายปัญญาชนกับแนวคิดทุนนิยม โดยนำเสนอผ่านออกมาในรูปแบบ Black comedy หรือตลกร้าย ที่มีลักษณะการแสดงเนื้อหาที่ไม่น่าตลกให้ออกมาตลกขบขัน

“โหดร้ายอะไรกัน แบบนั้นเขาไม่เรียกว่า ‘คุณผู้หญิงทรอก’ เรียกว่า คุณ ‘ผู้ใจงำ’ มากกว่า ไซ้ไหม เมเทย์คุง”

“อาจจะใจงำก็จริง แต่เป็นคนใหญ่คนโตพอตัวเลยนะ คุณเองก็โดนเล่นงานไปพอควรนี่”

“เขาเห็นครูบาอาจารย์เป็นตัวอะไรกันแน่”

“เห็นเป็นระดับเดียวกับพวกร้านรถลากที่อยู่ด้านหลังนี้ละสิ จะทำให้คนแบบนั้นยอมเคารพได้ มีแต่ต้องเป็นระดับดุขฎิบัณชิตเท่านั้นแหละ ถือเป็นความผิดของคุณนะที่ไม่ได้เป็นดุขฎิบัณชิตเพื่อคุยกับเขานะคุณนาย...ไซ้ไหมละครับ” เมเทย์หัวเราะพลางหันไปหาภรรยา นายท่าน

“คงอีกนานล่ะคะกว่าจะเป็นดุขฎิบัณชิตได้” แม้แต่คุณนายก็ยังไม่เข้าข้างนายท่าน

บทสนทนาดังกล่าวคือบทสนทาระหว่างนายท่านคุขามิ ภรรยาของนายท่าน และเมเทย์ ที่กำลังล้อเลียนและนินทาคุณนายฮานาโกะ ที่เป็นภรรยาของนายคาเนะตะ ความไม่ถูกกัน ของนายท่านและครอบครัวคาเนะตะก็เปรียบเสมือนความไม่ลงรอยกันของฝ่ายปัญญาชนกับฝ่ายทุนนิยม ฝ่ายปัญญาที่มีความซับซ้อนใจกับระบบทุนนิยมและหวังเกรงว่าระบบทุนนิยมจะทำให้สังคมและผู้คนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี จึงได้ตั้งแง่และตั้งคำถามแก่ระบบทุนนิยม

8.2.2 คังเจ็ตลี : ปัญญาชนสมัยใหม่ไร้แก่นสาร

ในยุคเมจิที่ประเทศญี่ปุ่นเร่งพัฒนาประเทศให้เท่าทันชาติตะวันตกจึงได้มีการรับเอาวิทยาการจากชาติตะวันตกเข้ามาและสังคมในยุคนี้ที่เข้ามาพร้อมกับวิทยานั่นก็คือการที่ได้มีการเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเพื่อศึกษาและประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิม และด้วยสาเหตุนี้การศึกษาตามแบบชาติตะวันตกจึงได้เกิดขึ้นในยุคนี้และทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นในประเทศญี่ปุ่น สภาพแวดล้อมการศึกษาที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อการพัฒนาชาติ ดังนั้นการศึกษาในยุคเมจิจึงมีความทันสมัย มีความหลากหลาย ให้อิสระทางความคิดที่มากและมีเอกลักษณ์ที่คล้ายกับชาติตะวันตก

แต่ในทางกลับกัน เนื่องจากกรอบและอิสระทางความคิดที่กว้างเกินไป และ วัฒนธรรมที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ก็อาจทำให้ผู้คนที่เกิดในช่วงรอยต่อของยุคและยุคนี้สับสนและไม่อาจปรับตัวให้ทันเข้ากับสมัยได้นอกจากนี้ ก็อาจทำให้ผู้คนที่เกิดในช่วงยุคนี้สับสนกับเส้นทางในอนาคตที่มากเกินไปได้เช่นกัน ซึ่งลักษณะของผู้คนในสังคมแบบนี้ก็มีการนำมาวิพากษ์และนำเสนอผ่านในตัวละครอย่าง คังเจ็ตลี

คังเจตลี เคยเป็นลูกศิษย์ที่เคยศึกษากับคุชามิเมื่อครั้งยังอยู่มัธยม แต่ไม่รู้ด้วยเหตุใดแม้จะจบการศึกษาไปแล้ว แต่คังเจตลีก็ยังสนิทสนมกับคุชามิเป็นอย่างมากและยังไปมาหาสู่ที่บ้านคุชามิอยู่บ่อยครั้ง ปัจจุบันคังเจตลีนั้นศึกษาอยู่ในระดับเพื่อให้สามารถจบระดับดุษฎีบัณฑิตได้ แต่ทว่า ตัวคังเจตลีนั้นกลับเอาแต่ศึกษาในเรื่องที่ไม่รู้ว่าจะนำมาใช้ประโยชน์เช่นใด หรือ จะนำมาประยุกต์ได้อย่างไร มีแต่เรื่องแปลกประหลาดก็เท่านั้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวของคังเจตลีสังเกตได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“คังเจตลีจะมารี” นายท่านทำหน้าสงสัย

“มาลี เพราะผมส่งไปรษณียบัตรไปบอกเขาแล้วว่าให้มาที่บ้านของคุชามิตอนบ่ายโมง”

“คุณนี่ช่างเป็นผู้ชายที่ทำตามใจตัวเองโดยไม่สนว่าคนอื่นโดยไม่สนใจว่าคนอื่นเขาจะสะดวกหรือไม่เลยจริงๆนะ แล้วเรียกคังเจตลีมาทำไมล่ะ?”

“โอ๊ย! ที่มาในวันนี้ไม่ได้เป็นเพราะความคิดของผมหรอก แต่เป็นความต้องการของท่าน อาจารย์คังเจตลีต่างหาก เห็นว่าท่านอาจารย์ต้องไปแสดงปาฐกถา เลยอยากจะมาขอซักซ้อมให้ฟังก่อน ผมเห็นว่าประจวบเหมาะเลยเสนอไปว่า ถ้าอย่างนั้นให้อาจารย์คุชามิมาทิ้งด้วยสิ ด้วยเหตุนี้จึงได้เรียกเขามาที่บ้านคุณยังงั้น...เอาเถอะน่า ยังไงคุณก็เป็นพวกว่างงานอยู่แล้ว เหมาะจะเจาดี และเขาก็ไม่ใช่คนที่มีปัญหาอะไรด้วย ฟังดีกว่าน่า” เมเทย์เอ่ยรวบรัดเองเสร็จสรรพ

“ผมไม่เข้าใจปาฐกถาเรื่องวิทยาศาสตร์กายภาพหรอกนะ”

“ดูเหมือนว่าไม่ใช่เรื่องน่าเบื่ออย่างการเอาแม่เหล็กติดหัวฉีดอะไรแบบนั้นหรอกนะ แต่เป็นเรื่องพิเศษและแปลกใหม่ในวงการ อย่างเช่นเรื่องกลศาสตร์การแขวนคอ ถือว่าควรค่าแก่การฟังอย่างยิ่ง”

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 101-102)

บทสนทนาข้างต้นคือ บทสนทนาระหว่างคุชามิและเมเทย์ที่กล่าวถึงคังเจตลีซึ่งบทสนทนาข้างต้นก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคังเจตลีที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า มักทำอะไรไม่เป็นขึ้นเป็นอันหาประโยชน์ไม่ได้ จากตัวอย่างดังกล่าว คังเจตลีจะมาฝึกซ้อมปาฐกถาเรื่องกลศาสตร์แขวนคอ ซึ่งกลศาสตร์แขวนคอแท้จริงแล้วนั้นมีจุดประสงค์เพื่ออะไรก็ไม่อาจทราบได้ แล้วต่อให้วิจัยได้ก็ไม่รู้จะนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้ และแค่ขึ้นชื่อว่าแขวนคอก็อันตรายมากแล้วดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เรียกได้ว่าไร้ประโยชน์โดยแท้จริง และลักษณะดังกล่าวก็สื่อถึงความสับสนในการเลือกทางเดินในอนาคตของคณรูุ่นใหม่ที่เกิดมาในยุคเมจิที่มีความเปลี่ยนแปลงมากมาย และการศึกษาพัฒนาไป

อย่างกว้างขวางทำให้คังเจตลีได้รับข้อมูลและทางเลือกที่มากเกินไปจนไม่อาจเลือกเส้นทางที่เหมาะสมกับตนและมีประโยชน์ได้

ตัวอย่างอีกประการของลักษณะดังกล่าว ที่ปรากฏในตัวละครคังเจตลีมีดังนี้

“หัวข้อวิทยานิพนธ์ของคุณคืออะไรรี”

“ผลของรังสีไวโอเล็ตที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของทางไฟฟ้าของลูกตากบนะครับ”

“นี่ไม่ถึงเลยนะเนี่ย สมแล้วที่เป็นคังเจตลีคัง นี่ศึกษาไปถึงลูกตากบแล้วรี ว่ายังงั้นดิคุณามิคุง เราไปส่งข่าวให้บ้านคาเนดะรู้ก่อนที่เขาจะส่งวิทยานิพนธ์ไปดีไหม ไปบอกแค่หัวข้อก็ยิ่งดี” ทว่านายท่านกลับไม่สนใจสิ่งที่เมเทย์พูด เขาถามคังเจตลีว่า “หัวข้อเรื่องนี้มันยากถึงขนาดนี้เชียวรี”

“ครับ เป็นปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนทีเดียว อย่างแรกเลยคือ องค์ประกอบเลนส์ตากบนั้นไม่ใช่ง่าย ๆ เลย ต้องทดลองอีกหลายอย่างที่เดียว แต่ก่อนอื่นผมอยากจะหาลูกแก้วทรงกลมให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยเริ่มทำนะครับ”

“ถ้าหาลูกแก้วก็ไปซื้อที่ร้านขายแก้วก็ได้นี่”

“ทำไมนะหรือครับ....ก็เพราะ ” คังเจตลีทำท่าสลับสำคัญขี้มนานิดหน่อย

“แต่เริ่มเดิมที พวกวงกลมหรือเส้นตรงนั้นมันเป็นทรงเรขาคณิต ซึ่งในโลกแห่งความจริงเราไม่สามารถหาวงกลมหรือเส้นตรงที่ถูกต้องตามหลักทุกประการได้หรอกครับ”

“ถ้าไม่มี อย่างนั้นก็เลิกดีกว่าระมัง” เมเทย์เอ่ยขึ้น

“ตั้งนั้นผมจึงคิดจะสร้างทรงกลมที่เหมาะสมสำหรับใช้ในงานทดลองขึ้นมาเสียก่อนนะครับ นี่ก็เริ่มทำมาได้สักพักแล้ว”

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 231-232)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเดิมทีหัวข้อวิทยานิพนธ์ของคังเจตลีมีความน่าสนใจและอาจนำไปสร้างประโยชน์ได้อยู่บ้างแต่ทั้งที่เป็นเช่นนั้น แต่สิ่งที่คังเจตลีลงมือทำกับไม่เกี่ยวข้องกันกับหัวข้อของตน เอาแต่นั่งทำลูกแก้ว ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับลูกตากบที่เป็นหัวข้อเลยแม้แต่น้อย

8.3 แมว : ตัวละครที่เสียสติที่วิพากษ์พฤติกรรมมนุษย์

แมว หรือ แมวไร้นาม ที่คู่ซามีได้เก็บมาเลี้ยง แมวเป็นอีกตัวละครหลักอีกตัวหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ การใช้สัตว์ในงานวรรณกรรมมักจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สัตว์เป็นตัวแทนในการวิพากษ์วิจารณ์สภาพสังคมในขณะนั้น หรือวิจารณ์พฤติกรรม ค่านิยมของมนุษย์ในสมัยนั้นๆ(อารียา หุดินทะ, 2543: 128) ดังนั้นแมวจึงมีหน้าที่ในการตั้งคำถามและสังเกตพฤติกรรมของตัวละครตัวอื่นๆทุกตัวที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและค่านิยมในสมัยนั้นและนำเสนอออกมาในลักษณะการพูดจาหรือแสดงความคิดเห็นด้วยลักษณะที่คล้ายคลึงกับพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก แต่เนื่องด้วยความเป็นแมวและไม่ได้ถูกลูกคลีและเอาตัวเข้าไปในสังคมแบบมนุษย์ทำให้ความเห็นต่างๆที่แมวแสดงออกมา มีความเผลตรง

8.3.1 การกล่าวเกินจริง (exaggeration)

การกล่าวเกินจริง หรือ อติพจน์คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมาย ให้ผู้ฟังรู้สึกหนักแน่นจริงจัง เน้นความรู้สึกให้เด่นชัดและน่าสนใจ โดยไม่เน้นความเป็นจริง เพราะต้องการ ให้ผู้รับ สารเกิดความซาบซึ้งและประทับใจ ซึ่งอาจจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปก็ได้ เพื่อเน้นความรู้สึกมากกว่า ความเป็นเหตุเป็นผล มุ่งเร้าอารมณ์และความรู้สึกสะท้อนใจเป็นสำคัญ

ตัวละครแมว มักจะพูดถึงตัวเองด้วยลักษณะการเล่าแบบกล่าวเกินจริงเสมอ โดยเฉพาะถ้ายังเป็นเรื่องจุดเด่นของแมว หรือ ความสามารถของตน ตัวอย่างเช่น

ตีนแมวนั้นแม้จะคงมีอยู่ แต่ราวกับไร้ตัวตน ไม่ว่าจะเดินไปที่ใดไม่เคยซุ่มซุ่มทำให้เกิดเสียงดังเจียบดังเดินบนนภา ดังเหยียบไปบนเมฆา หรือ เวลาลั่นฆ้องใต้ท้องน้ำ เสมือนกับตีตชิลี

(นัตสีเมะ โซเซกิ, 2449: 131)

ตัวอย่างดังกล่าวคือ ฉากที่แมวกำลังแอบย่องเข้าไปในคฤหาสน์ของตระกูลคาเนะตะ ซึ่ง แมวกก็ได้บรรยายถึงลักษณะฝีเท้าของแมวว่าฝีเท้าของแมวนั้นเจียบเหยียบราวกับเดินอยู่บนเมฆ ซึ่งที่จริงแล้วแมวกก็ต้องการจะสื่อเพียงแค่ว่าฝีเท้าแมวเจียบเหยียบมากๆแค่นั้นแต่การกล่าวที่ดูเกินจริงเป็นการเน้นย้ำเพื่อให้เข้าใจตรงกันว่าฝีเท้าแมวนั้นเจียบเหยียบเป็นที่สุด

อีกตัวอย่างของลักษณะการกล่าวเกินจริงอีกฉากก็คือฉากที่แมวเล่าว่าตนนั้นเริ่มออกกำลังกายและแอบนีก่อนและนายท่านไปด้วย ดังนี้

ยังมีมนุษย์บางคนที่เขาแต่ซุกมือในอกเสื้อและนั่งรอกอกอยู่กับเบาะรองนั่ง เป็นตายร้ายดี
อย่างไรก็ไม่ยอมขยับบั้นท้ายที่เกือบเนาแล้วนั้นไปไหน

(นักสี่เมะ โซเซกิ, 2449: 259)

ตัวอย่างประโยคดังกล่าวคือ ความคิดของแมวที่นึกก่อนและนายท่านของตนว่าเป็นคนที่แสนขี้
เกียจไม่ยอมลุกออกจากเบาะรองนั่งเพื่อไปออกกำลังกายเลยแม้แต่บ่อย

อีกตัวอย่างของลักษณะการกล่าวเกินจริงก็คือ ฉากที่แมวไร้นามพบกับแมว คุโระ แห่งร้านรถลาก
และได้สนทนากัน

“เป็นเหมือนเดิมอะไรหะอะ ไอนี้ แค่ปลาเซลมอนชิ้นสองชิ้นทำมาเป็นพุดว่าไม่เปลี่ยนแปลงนี่มัน
หมายความว่ายังโงะ พุดจาตุฎุกันจังเลยนะ แหม ต้องขอประทานโทษด้วยนะขอรับ นี่กระผมคุโระแห่ง
ร้านรถลากเอง” เขาว่าพลางยกขาขวาหน้าขึ้นสูงเสมอไหล่คล้ายกับเวลาคนถกแขนเสื้อเตรียมมีเรื่อง

“รู้ดีอยู่แล้วว่าเธอคือ คุโระ”

“รู้ดีแล้วมาพุดว่าเหมือนเดิมนี่มันคือยังโงะกันวะ ยังโงะละ พุดมาเซ” คุโระยังคงพุดจาเผ็ดร้อนไม่
หยุด ถ้าหากเป็นมนุษย์ ข้าพเจ้าคงโดนเขากระชากคอเสื้อแล้วใช้กำปั้นตะบันหน้าไปแล้ว

(นักสี่เมะ โซเซกิ, 2449: 48)

ตัวอย่างประโยคบทสนทนาดังกล่าวคือ การสนทนาระหว่างแมวไร้นามกับแมวคุโระ ซึ่งลักษณะ
การกล่าวเกินจริงก็คือ พฤติกรรมของคุโระที่แมวไร้นามนำไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เวลาจะมีเรื่อง
ซึ่งแท้จริงๆแล้ว แมวไม่มีทางที่จะแสดงพฤติกรรมแบบนั้นได้

8.3.2 การเสียดสี (satire)

การเสียดสี หมายถึง พฤติกรรมการว่ากล่าวที่ไม่ได้ใช้การว่ากล่าวด้วยวาจาตรงๆแต่เป็นการกล่าว
อ้อมๆโดยไม่กล่าวถึงตรงๆ แมวเป็นตัวละครที่มักจะใช้กลวิธีนี้อยู่เสมอ ในการแสดงความเห็นของตนวิพากษ์
วิจารณ์ความคิด หรือ พฤติกรรมของตัวละคร ตัวอย่างการใช้กลวิธีเสียดสีที่แมวใช้มีดังนี้

“คุณนายครับ คุณนาย...ผมได้ตัวอย่างสำหรับคำว่าสามัญแล้วละครับ... พวกสามัญนี้ถ้าพัฒนาไปจนถึงระดับคนแบบเธอคนนั้นได้เมื่อใด ผลลัพธ์ที่ออกมาจะเป็นสิ่งที่น่าทึ่งทีเดียว เอาละ ไม่ต้องเกรงใจหรอกครับ หัวเราะออกมาให้เต็มที่เถอะ”

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 122)

ตัวอย่างดังกล่าว คือประโยคที่เมเทย์พูดกับภรรยาของคุซามิ โดยเหตุการณ์ก่อนหน้าสถานการณ์นี้คุณนายคาเนะตะ ฮานาโกะ ได้มาหาคุซามิและไถถามเรื่องของคังเจ็ตสึและยังนิทาต่อว่าคังเจ็ตสึซึ่งนับได้ว่าเสียมารยาท ประกอบกับการที่ก่อนหน้านี้ที่คุณนายฮานาโกะจะมา คุณนายได้ถามคำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่าสามัญกับเมเทย์ พอหลังจากที่ฮานาโกะกลับไปแล้วเมเทย์ก็ยกพฤติกรรมของคุณนายฮานาโกะมาเป็นตัวอย่าง ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการเสียดสีคุณนายฮานาโกะที่ทำอะไรที่เสียมารยาทขัดกับสามัญสำนึกนั่นเอง

อีกตัวอย่างของลักษณะการเสียดสีที่เห็นได้จากแมว มีดังนี้

จากเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เสื้อผ้าที่มีความสำคัญกับมนุษย์มากขนาดไหน แม้ว่าระยะหลังมานี้จะมีอาจารย์คนหนึ่งที่ว่านวายอยู่กับเรื่องร่างเปลือยและรูปเปลือย อยู่เป็นนิจ แต่นั่นถือว่าเป็นข้อยกเว้นเมื่อมองจากสายตาของข้าพเจ้าที่ไม่เคยอยู่ในร่างเปลือยมาก่อนนับตั้งแต่เกิดจนถึงทุกวันนี้ ยังรู้สึกว่าเป็นเรื่องผิดอยู่ดี

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 279)

ตัวอย่างข้างต้นคือบทที่แมวต้องการจะเสียดสีคุซามิว่าช่างแปลกและผิคนักที่หมกมุ่นอยู่แต่กับเรื่องโป๊เปลือย ซึ่งแม้บทจะไม่ได้กล่าวถึงชื่อคุซามิตรงๆ แต่ก็มีกรพูดว่าอาจารย์คนหนึ่งซึ่งก็สามารถคาดเดาได้ไม่ยากว่านั่นคือ คุซามิ

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 105)

อีกตัวอย่างของลักษณะการเสียดสีมีดังนี้

เมเทย์กับนายท่านมองหน้ากันมองหน้ากันแล้วจึงตอบว่า “โดยส่วนใหญ่ก็พอเข้าใจอยู่” เพียงแต่การวัดค่าของคำว่า ‘โดยส่วนใหญ่’ ที่ทั้งสองคนเอ่ยมานั้นคงเป็นอะไรที่ทั้งสองคนกำหนดกันขึ้นมาเอง

บทข้างต้นคือ แมวที่กล่าวถึงเมย์และนายท่านที่กำลังฟังคังเจตลีซ้อมปาฐกถาอยู่ ซึ่งคังเจตลีหลังจากที่เอื่อยะไวยากๆออกมาจึงถามทั้งสองคนว่าเข้าใจหรือไม่ ซึ่งทั้งสองคนตอบไปว่ารู้แต่แท้จริงแล้วทั้งสองคนไม่เข้าใจ เพียงแต่การที่พูดออกไปว่าเข้าใจโดยส่วนใหญ่นั้นก็แค่ตอบไปส่งๆเท่านั้นเอง ซึ่งแมวกี่รู้และนิกเสียดสีพฤติกรรมดังกล่าวของทั้งสองคนนั่นเอง

8.3.3 การกล่าวแฝงนัย (Irony)

การกล่าวแฝงนัย คือ การใช้ภาพพจน์ในการเขียน ที่มีเนื้อหา เสียดสี เย้ยหยัน หรือแค้นตบ พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์โวหารและกลการประพันธ์ ของราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของภาพพจน์ที่เรียกว่าการแฝงนัยว่า “ในความหมายแคบ การแฝงนัยเป็นภาพพจน์ชนิดหนึ่ง ซึ่งความคิดที่จะเจตนาสื่อสารนั้นแตกต่างหรือตรงกันข้ามกับความหมายตามตัวอักษรของคำที่ใช้ ในความหมายกว้าง การแฝงนัยเป็นการขัดระหว่างความเป็นจริงกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็น”(อารีญา หุตินทะ, 2546: 115)

แมวเป็นตัวละครที่มีหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ ความคิด การกระทำ พฤติกรรม เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในเรื่องอยู่เสมอ และกลวิธีการกล่าวแฝงนัยก็เป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่แมวใช้ในการวิพากษ์เช่นกัน ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นลักษณะการใช้ภาพพจน์การกล่าวแบบแฝงนัย

ในวันหนึ่งโทฟูได้มานายท่านที่บ้านและได้เล่าเรื่องราวในวันหยุดที่ตนไปเที่ยวที่ภัตตาคารอาหารตะวันตกกับเมเทย์มา แล้วเมเทย์ก็ได้สั่งเมนูอาหารที่ชื่อ โทจิเม็มโบ ซึ่งอ่านได้คล้าย เม็มจิโบ ที่หมายถึงลูกชิ้นเนื้อสับแต่ โทจิเม็มโบ ที่เมเทย์สั่งนั้นแท้จริงแล้วไม่ใช่อาหารที่มีอยู่จริง พอในวันถัดมาเมเทย์ก็เขียนจดหมายมาหาคุซามิ โดยมีเนื้อหาดังนี้

สำหรับปีใหม่ที่นานทีจะเวียนมาถึงนี้ ผมตั้งเป้าว่าจะใช้ชีวิตโดยมองโลกในด้านดีงาม ซึ่งเป็นข้อตรงข้ามของการมองโลกในแง่ร้ายของคุณที่ผมเคารพดังพี่ใหญ่ อันที่จริงตั้งใจว่าจะไปเยี่ยมเยียนคุณ ทว่าพักนี้ยุ่งวุ่นวายทุกวัน ต้องขออภัยด้วย....

เมื่อวานนี้ผมพอมีเวลาว่างอยู่ช่วงหนึ่ง เลยถือโอกาสพาคุณโทฟูไปกินโทจิเม็มโบ ทว่าวัตถุดิบที่ใช้ทำหมด จึงไม่ได้กินดังที่ใจหวัง ช่างน่าเสียดาย

(นัตสึเมะ โซเซกิ, 2449: 59)

เนื้อหาในจดหมายข้างต้นคือ จดหมายที่เมเทย์ส่งให้แก่นายท่านคุซามิเพื่อหวังที่จะแกล้งหลอกเขาเล่นเกี่ยวกับเรื่องของอาหารที่เรียกว่า โทจิเม็มโบ แต่ไม่มีอยู่จริงซึ่งในความเป็นจริงแล้วตัวของคุซามินั้นได้รับรู้จาก

โทฟูแล้วว่าเมนูที่ส่งไปในวันนั้นไม่มีอยู่จริงทำไปก็เพียงเพื่อแกล้งอำพนักงานเสิร์ฟเล่นเท่านั้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นความจริงที่ตรงกันข้ามกับจุดประสงค์ในจุดหมายที่เมเทย์ส่งมาให้คุซามิซึ่งการแฝงนัยในลักษณะนี้เรียกว่า การแฝงนัยสถานการณ์ หรือก็คือการที่ผู้เขียนสร้างความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับความเป็นจริง หรือระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง การแฝงนัยประเภทนี้เรียกได้อีกอย่างว่า การแฝงนัยเชิงโชคเลื้อย (irony of fate) (อิรวาตี ไตลิ่งคะ, 2543, น.71)

ตัวอย่างการใช้โวหารภาพพจน์อีกอย่างก็คือ ฉากต่อไปนี้

นายท่านเคยเล่าว่า มีนักประพันธ์ชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งชื่อบัลซัค เป็นคนที่สิ้นเปลืองมาก เพียงแต่เขาไม่สิ้นเปลืองในเรื่องปากท้อง แต่เขาเป็นคนสิ้นเปลืองเกี่ยวกับเรื่องถ้อยคำในเรื่องงานเขียนของเขา

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 38)

จากนั้นแมวก็นึกถึงเรื่องที่นายท่านเล่าว่า บัลซัค แค่ต้องการจะตั้งชื่อตัวละครก็ต้องถึงกับลงแรงเดินไปทั่วปารีสเพื่อหาแรงบันดาลใจมาตั้งชื่อแล้วก็คิดเช่นนี้

ช่างเป็นเรื่องที่ลงแรงวุ่นวายดีแท้ ถ้าใครจะเป็นคนสิ้นเปลืองจนถึงกับต้องทำขนาดนี้ก็เชิญเถิดสำหรับข้าพเจ้า แมวตัวหนึ่งที่มีเจ้านายอุปนิสัยคล้ายหอยนางรมไม่อาจจะคิดทำเช่นนั้นได้ ขอแค่เป็นอะไรที่กินได้ก็พอแล้ว

(นัตลีเมะ โซเซกิ, 2449: 39)

ตัวอย่างดังกล่าวก็คือ การที่แมวนำเรื่องที่ตนไม่เป็นแมวที่สิ้นเปลืองมีอะไรก็กินอย่างนั้นไปเทียบกับ บัลซัค ซึ่งสิ้นเปลืองในเรื่องงานเขียนมาก ซึ่งแท้จริงแล้วการเปรียบเทียบเช่นนี้ไม่มีความหมายอะไรเลย เพราะทั้งสองอย่างเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย ซึ่งในจุดนี้นั้นสิ่งที่แมวและผู้อ่านทราบเป็นเรื่องราวที่ต่างกัน ซึ่งลักษณะการแฝงนัยที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของข้อมูลที่ตัวละครและผู้อ่านในความเป็นจริงทราบนั้นเรียกว่า การแฝงนัยแบบ การแฝงนัยเชิงละคร (dramatic irony) การแฝงนัยลักษณะนี้คือความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ตัวละครรู้กับสิ่งที่ผู้อ่านรู้ (อิรวาตี ไตลิ่งคะ, 2543, น.71)

ตัวอย่างลักษณะการกล่าวแฝงนัยอีกประการ มีดังนี้

บทสนทนาต่อไปนี้เป็นบทสนทนาของ คุซามิ เมเทย์ และซุซูกิ

“คุณได้นั่งรถรางไฟฟ้าหรือยังล่ะ” จู่ๆนายท่านก็ถามตลกๆกับซุซูกิคุง

“วันนี้เหมือนผมมาให้พวกคุณหยอกเล่นไม่มีผิด ต่อให้เป็นพวกบ้านนอกสักแค่ไหนก็เถิดนะ... แต่เห็นแบบนี้ผมก็มีหุ้นส่วนอยู่ในบริษัทรถไฟของเมืองโตเกี่ยวถึงทกลิปหุ้นนะ”

“ดูถูกไม่ได้เลยสินะ ผมเองมีแปดร้อยแปดสิบแปดหุ้น เพียงแต่น่าเศร้าที่มันถูกแมลงตัวใหญ่กัดแทะไปจนตอนนี้เหลืออยู่ประมาณครึ่งหุ้นเท่านั้นเอง ถ้าคุณมาที่โตเกียวเร็วกว่านี้ ผมก็จะได้ยกหุ้นซกกลิปหุ้นที่ยังไม่ได้ถูกแมลงแทะให้ น่าเสียดายจริงๆ”

(นัตสึเมะ โซเซกิ, 2449: 170-171)

จากตัวอย่างบทสนทนาดังกล่าวคือลักษณะการแฝงนัยแบบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรับรู้ที่คลาดเคลื่อนกันของผู้อ่านและตัวละครคุซามิในเรื่องของหุ้น ซึ่งคุซามิไม่รู้ว่าหุ้นคืออะไรเลยพูดจาข่มซุซูกิไปโดยทั้งที่ไม่มีความเข้าใจดี ซึ่งจากบทสนทนาต่อไปนี่ที่ต่อเนื่องจากบทสนทนาข้างต้น มีดังนี้

“คุณนี่ยังปากเสียไม่มีเปลี่ยน เขาเป็นว่าเรื่องล้อเล่นนั้นก็ส่วนล้อเล่นนะ แต่ผมเห็นว่าการที่ถือหุ้นพวกนั้นไว้บ้างก็ไม่ใช่ว่าผลร้ายอะไร เพราะทุกปีมีแต่ราคาจะสูงขึ้น”

“ใช่แล้วล่ะ ต่อให้เหลือแค่ครึ่งหุ้น แต่ถ้าถือไปซักพันปี เราจะสามารถสร้างโรงเก็บของได้ถึงสามหลังเชียวนะ สำหรับคุณและผมที่เป็นคนยุคนี้ซึ่งรู้จักหยิบฉวยโอกาสไว้ไม่ให้หลุดลอยคงไม่เป็นไรหรอก แต่ในทางกลับกันคุซามิคุงนั้นน่าสงสารมาก เพราะจนปานนี้เขายังเข้าใจว่าหุ้น คือ พิษประเภทเดียวกับหัวไซเท้าอยู่เลย” เมเทย์พูดพลางเอานิ้วคืบขมโยกขยับขึ้นมาแล้วมองหน้านายท่าน

(นัตสึเมะ โซเซกิ, 2449: 171)

บทสนทนาข้างต้นของเมเทย์กับซุซูกิคือ จุดที่ช่วยขยายให้เราทราบว่าลักษณะการกล่าวแฝงนัยที่แสดงออกมาในบทนี้คือลักษณะการแฝงนัยแบบ การแฝงนัยเชิงโชคชะตา (irony of fate) ที่ความคาดหวังของนายท่านคุซามิที่ต้องการจะโอ้อวดเรื่องหุ้นของตนนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากตัวคุซามินั้นไม่รู้ว่าหุ้นคืออะไร

9.สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “**อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว**” พบว่า อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว เป็นหนึ่งในผลงานสร้างชื่อของนตสีเมะ โซเซกิและนอกจากนี้แนวทางการประพันธ์แบบที่นตสีเมะ โซเซกิใช้ในผลงานเรื่องนี้ยังได้กลายเป็นแนวทางในการเขียนผลงานที่นักเขียนรุ่นหลังก็ยังนำมาใช้กัน และผลจากการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดในลักษณะวรรณกรรมแนวคอมเมดี้และตัวละครเสียดสีพบว่าประเด็นที่แอบแฝงภายในผลงานชิ้นนี้ทำให้เราถึงสภาพสังคมในยุคเมจิที่เป็นยุคที่กำลังพัฒนาประเทศและเกิดการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีดังนี้

ในประเด็น ตัวละครสุขนากฎกรรมกับการวิพากษ์สังคม อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว ใช้ลักษณะละครคอมเมดี้แบบStatic หรือละครตลกเสียดสี ซึ่งเป็นแนวคอมเมดี้ที่มุ่งเน้นไปในการเสียดสีสภาพสังคมให้ออกมาดูขบขันผ่านพฤติกรรมตัวละคร ซึ่งตัวละคร นายท่านคุซามิ และ คังเง็ตสึก็หมายถึง ผู้คนที่มีความแตกต่างกันทางแนวคิดที่อยู่กันคนละยุคสมัย คุซามิเป็นคนยุคเก่าก่อนที่จะมีการปฏิรูปเมจิ ส่วน คังเง็ตสึเป็นคนที่มึ่วิธีคิดแบบคนยุคสมัยใหม่ที่มีอิสระสูง

ประเด็น แมวตัวละครนักวิพากษ์ ผลจากการศึกษาประเด็นนี้พบว่า แมวเป็นตัวละครที่ทำหน้าวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของตัวละครอื่นๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นไปในยุคสมัยเมจิที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของแนวคิดค่านิยม และสภาพสังคม ความขัดแย้งของแนวคิดแบบเก่ากับแนวคิดสมัยใหม่ นอกจากนี้พฤติกรรมต่างๆของทั้งแมว และตัวละครอื่นๆก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะเทคนิคการประพันธ์ของโซเซกิที่มีการใช้ลักษณะการแฝงภาพพจน์แบบกล่าวเกินจริง การเสียดสี และการกล่าวแฝงนัย

จากที่กล่าวมา **อันตัวข้าพเจ้านี้คือแมว** เป็นวรรณกรรมแปลญี่ปุ่นของนตสีเมะ โซเซกิ ที่มีการแฝงลักษณะสภาพสังคม ค่านิยม และพฤติกรรมของมนุษย์ในยุคสมัยเมจิ อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยนี้ไม่ได้ทำการศึกษาตัวละครจนครบทุกตัวละคร และ ยังไม่ได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมแบบเจาะลึก ดังนั้นหากสนใจศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างละเอียด ขอแนะนำผลงานเรื่อง โคโคโระ ซึ่งเป็นอีกผลงานหนึ่งของโซเซกิ โคโคโระเป็นผลงานที่มีการแฝงแนวคิดสภาพสังคมและแนวคิดของยุคเมจิผ่านการสร้างตัวละครและพฤติกรรมของตัวละครนั้นๆอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- กรกิจ ดิษฐาน. (2561). การปฏิรูปเมจิ THE MEJI REVOLUTION. กรุงเทพฯ : ยิปซี กรุ๊ป.
- จิราวัฒน์ เทพพงษ์. (2561). “แนะนำหนังสือ Book Review”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 8,2 : 342-344.
- ทับทิม มวลเจริญ. (2557). ‘โคะโคะโระ’ หรือดวงใจที่เดียวดายไร้ซึ่งวิญญาณ. เข้าถึงเมื่อ 21 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2014/06/53901>
- ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์. (2562). การพัฒนาประเทศ 100 ปของญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 22 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/japanese/article/view/52796/43837>
- ปิยะนุช วิริยะนวัตร์. (2553). “การศึกษาบทบาทของชายหนุ่มในเรื่องฮิกังซังมาเดะ ของ นัทสึเมะ โซเซกิ” วารสารญี่ปุ่นศึกษา 27,1 : 70-80.
- พรธิดา บุตรสระ. (2560). การฟื้นฟูสมัยเมจิจุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัยของประเทศศตวรรษที่ญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันศึกษาทางไกล. ประเภทของละครสากล. เข้าถึงเมื่อ 21 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก [ศิลปศึกษา - เรื่องที่ 4 ประเภทของละครสากล \(google.com\)](#)
- สุวภัทร พันธุ์ปภพ. ละครสุขนาฏกรรมComedy. เข้าถึงเมื่อ 21 ตุลาคม 2564 เข้าถึงได้จาก <https://fineart.msu.ac.th/e-documents/myfile/%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%8F%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1.pdf>
- สำนักพิมพ์ประสาส์น. Natsume Sōseki. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก http://praphansarn.com/home/detail_author_eng/199

อรรวรา วณิชกীরติ. (2562). **ความเปลี่ยนแปลงของสถาบันจักรพรรดิญี่ปุ่น ค.ศ.1868-2019**. วิทยานิพนธ์

ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อารียา หุตินทะ. (2543). “เสียงพูดของสัตว์ชั้นต่ำในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย.” **วารสารอักษรศาสตร์**

มหาวิทยาลัยศิลปากร 23, 1 (มิถุนายน–พฤศจิกายน) : 106-130.

อารียา หุตินทะ. (2546). “โลกเศร้าแต่พวกเขายังยิ้ม : ชีวิตสามัญของชุมชนห้องแถวคุณแม่ทองจันทร์ในช่าง

สำราญ.” **วารสารอักษรศาสตร์** 32 (กรกฎาคม–ธันวาคม) : 100-127.

Dephipages. (2563). **นัตสึเมะโซเซกิ | นักประพันธ์ชาวญี่ปุ่น**. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก

<https://delhipages.live/th/%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%84%E0%B8%94%E0%B8%B5/%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99/%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A2-lz/natsume-soseki>

THE STANDARD. (2563). **มองโลกและเข้าใจมนุษย์ผ่านสายตาของแมวในวรรณกรรมญี่ปุ่น**.

เข้าถึงเมื่อ 21 ตุลาคม 2564. เข้าถึงได้จาก

<https://thestandard.co/podcast/readery98/?fbclid=IwAR3Vi9NZUsm3Gh6UNuDgCEzcpfqGK5QbF-sSAmCV8Q1Gf3Ph5HOc7mvwWhc>